

Ziņojums par Latvijas Republikas 2015. gada pārskatu par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem

Realizējot konsekventu, pārdomātu un piesardzīgu fiskālo politiku, 2015. gadā valsts ekonomikas izaugsmes temps bija stabils, lai gan palēnināts pārsvarā saistībā ar dažādiem ārējiem faktoriem. Stablu fiskālo situāciju sekmēja gan pieaugums pārsvarā visās tautsaimniecības nozarēs, gan fiskālās disciplīnas nostiprināšana un nodokļu administrēšanas uzlabošanas pasākumi.

2014. gadā Latvijas iekšzemes kopprodukta (turpmāk – IKP) pieauguma temps uzrādīja 2,4% izaugsmi, savukārt 2015. gadā izaugsme palielinājās līdz 2,7% un bija viena no augstākajām Eiropas Savienības (turpmāk – ES) dalībvalstu vidū, pārsniedzot ES dalībvalstu un eirozonas ekonomiku vidējo izaugsmes līmeni.

Latvijas vispārējās valdības budžeta deficīta un parāda rādītāji 2015. gadā bija vieni no zemākajiem ES, apliecinot konsekventu virzību uz valsts finanšu ilgtspēju.

2015. gadā vispārējās valdības budžeta deficīts sasniedza 1,3% no IKP (saskaņā ar EKS'2010 metodoloģiju), samazinoties par 0,1% no IKP salīdzinājumā ar 2014. gada rādītāju. To galvenokārt ietekmēja iepriekšējos gados veikto kapitālo izdevumu attiecināšana uz vispārējās valdības budžetu atbilstoši EKS'2010 metodoloģijai, lielāki iedzīvotāju ienākuma nodokļa ieņēmumi, īstenotie investīciju projekti, kā arī labāki pašvaldību kapitālsabiedrību saimnieciskās darbības rezultāti.

2015. gadā izveidojusies nestandarta situācija finanšu tirgos, kuru noteica nepieredzēti ekspansīva Eiropas Centrālās bankas monetārā politika Eiropas ekonomikas izaugsmes stimulēšanai, veicinot eiro bāzes likmju kritumu līdz vēsturiski zemākajiem līmeņiem, kā arī Latvijas kredītriska uzcenojuma izteikta samazināšanās bija būtiskākie faktori, kas 2015. gadā noteica valstij stratēģiski un finansiāli izdevīgāko rīcību valsts parāda vadības jomā un sekmēja aizņemšanos starptautiskajos tirgos ar īpaši labvēlīgiem nosacījumiem.

Starptautiskajos finanšu tirgos 2015. gada septembrī emitētas 10 gadu obligācijas 500 milj. *euro* apmērā ar vēsturiski zemāko kupona likmi (1,375% gadā), kas apliecina starptautisko investoru augsto novērtējumu Latvijas ekonomikas ilgtspējai. Valsts kredītreitinga stabilizēšanās „A” reitinga grupā piesaistīja arī jaunus investorus, kuri veic ieguldījumus tikai attīstīto valstu drošākajos vērtspapīros ar zemākiem likmju līmeņiem.

Savukārt 2015. gada nogalē, lai kapitalizētu ieguvumus no unikālas situācijas finanšu tirgos, pastāvot Latvijas kredītriska uzcenojuma atšķirībām *euro* un ASV dolāros, tika veikta 2020. gadā un 2021. gadā dzēšamo ASV dolāros emitēto obligāciju daļēja atpiršana, tās pārfinansējot ar jaunām līdzīga termiņa *euro* obligācijām. Operatīvi īstenoto pasākumu rezultātā panākts būtisks valsts parāda apkalpošanas izdevumu ietaupījums vidējā termiņā, veiktais darījumu kopums starptautiski atzīmēts kā pirmais šāda veida valsts parāda pārfinansēšanas darījums Centrālajā un Austrumeiropā, kas kalpo kā etalons līdzīgu darījumu veikšanai arī citām valstīm.

Latvijas vispārējās valdības parāds (saskaņā ar EKS'2010 metodoloģiju) 2015. gadā bija ceturtais zemākais eirozonā, samazinoties līdz 36,4% no IKP, salīdzinot ar 2014. gada rādītāju

40,8% no IKP, un to galvenokārt nodrošināja starptautiskā aizņēmuma programmas ietvaros saņemtā aizņēmuma atmaksa Eiropas Komisijai 1,2 mljrd. *euro* apmērā 2015. gadā. Eiropas Savienībā vidēji vispārējās valdības parāds 2015. gadā sasniedza 85,2% no IKP.

2015. gadā Latvijas Republikas valsts budžets izpildīts atbilstoši likumā “Par valsts budžetu 2015. gadam” un tā grozījumos noteiktajām galvenajām prioritātēm – Nacionālā attīstības plāna 2020 un Valsts aizsardzības koncepcijas realizācijai, kā arī aktīvi turpinot īstenot 2007. – 2013. gada un 2014. – 2020. gada ES fondu plānošanas perioda un pārējās ārvalstu finanšu palīdzības līdzfinansētos investīciju projektus.

Kopumā 2015. gada valsts konsolidētajā kopbudžetā (pēc naudas plūsmas metodes) bija izveidojies finansiālais deficīts 373,5 milj. *euro* apmērā, ko galvenokārt izraisīja valsts konsolidētā budžeta deficīts 347,3 milj. *euro* apmērā, kas bija par 35,0 milj. *euro* lielāks nekā 2014. gadā.

Savukārt pašvaldību konsolidētajā budžetā 2015. gadā, salīdzinot ar 2014. gadu, finansiālais deficīts samazinājās par 58,8 milj. *euro* un bija 26,2 milj. *euro*.

Konsolidētā kopbudžeta ieņēmumi 2015. gadā bija 8 814,6 milj. *euro*, kas par 282,0 milj. *euro* jeb 3,3% pārsniedza 2014. gada attiecīgo rādītāju, un to galvenokārt ietekmēja nodokļu ieņēmumu pieaugums.

2015. gadā konsolidētā kopbudžeta izdevumi, salīdzinot ar 2014. gadu, pieauga par 258,2 milj. *euro* jeb 2,9% un veidoja 9 188,2 milj. *euro*. Kopējo izdevumu pieaugumu galvenokārt noteica uzturēšanas izdevumu pieaugums par 2,7%, savukārt kapitālie izdevumi pieauga par 4,9%.

Valsts konsolidētā budžeta (ieskaitot ziedojumus un dāvinājumus, no valsts budžeta daļēji finansētas atvasinātas publiskas personas un budžeta nefinansētas iestādes) izpilde 2015. gadā uzrāda straujāku ieņēmumu pieauguma tempu (3,4%) un lēnāk pieaugošus izdevumus (3,7%), salīdzinot ar 2014. gada izpildes rādītājiem (attiecīgi – 1,6% un 5,9%), nosakot valsts konsolidētā budžeta finansiālās bilances izmaiņas – valsts konsolidētā budžeta deficīts 2015. gadā (347,3 milj. *euro*) nedaudz pārsniedza 2014. gada attiecīgo rādītāju (312,3 milj. *euro*).

Pašvaldību konsolidētā budžeta ieņēmumi 2015. gadā bija 2 140,1 milj. *euro*, kas ir par 32,9 milj. *euro* jeb 1,6% lielāki nekā 2014. gadā. Savukārt izdevumi veidoja 2 166,3 milj. *euro*, kas ir par 26,0 milj. *euro* jeb 1,2% mazāk, salīdzinot ar 2014. gadu. Pašvaldību konsolidētajā budžetā 2015. gadā izdevumi pārsniedza ieņēmumus, veidojot pašvaldību konsolidētajā budžetā finansiālo deficītu 26,2 milj. *euro* apmērā.

Latvijas Stabilitātes programmas 2016. - 2019. gadam makroekonomiskās prognozes paredz, ka vidējā termiņā Latvijas izaugsme būs nedaudz vājāka, nekā tika prognozēts sagatavojot 2016. gada valsts budžetu un vidēja termiņa budžeta ietvara likumu 2016. – 2018. gadam. Atbilstoši Finanšu ministrijas prognozēm IKP 2017. un 2018. gadā palielināsies attiecīgi par 3,3% un 3,4% (vidēja termiņa ietvara likumā prognozētais IKP pieaugums minētajos gados bija 3,6%). Lai arī tiek prognozēta pasaules ekonomiskās izaugsmes stiprināšanās, tomēr pastāv augsta nenoteiktība, kas atspoguļojas izaugsmes tempu prognožu samazinājumā.

Likumā “Par vidēja termiņa budžeta ietvara likumu 2016.–2018. gadam” noteiktie Latvijas fiskālās politikas specifiskie mērķi – valsts aizsardzības spēju palielināšana, kāpinot valsts aizsardzības finansējumu pret IKP līdz 2% 2018. gadā, ilgtspējīgas un sabalansētas valsts ekonomiskās attīstības veicināšana, valsts budžeta iespēju robežās primāri nodrošinot finansējuma pieaugumu aizsardzībai, iekšējai drošībai, veselībai un izglītībai, iedzīvotāju ienākumu nevienlīdzības mazināšana, pakāpeniski palielinot minimālo algu un ieviešot progresīvo iedzīvotāju ienākuma nodokļa neapliekamo minimumu, nodokļu ieņēmumu apjoma pret IKP pakāpeniska palielināšana līdz 1/3 no IKP, pamatā uzlabojot nodokļu iekasējamību, būs aktuāli tuvāko gadu laikā līdzās jauniem izaicinājumiem saistībā ar ģeopolitiskajiem riskiem.

Latvijas Republikas 2015. gada pārskats par valsts budžeta izpildi un par pašvaldību budžetiem (turpmāk – Pārskats) sagatavots atbilstoši Likuma par budžetu un finanšu vadību 31. panta prasībām un struktūrai, kas noteikta Ministru kabineta 2012. gada 29. maija noteikumos Nr. 375 “Saimnieciskā gada pārskata sagatavošanas kārtība” par periodu no 2015. gada 1. janvāra līdz 2015. gada 31. decembrim, apkopojot ministriju, centrālo valsts iestāžu un pašvaldību pārskatu un valsts budžeta finanšu uzskaites informāciju.

Pārskatā ietvertie valsts budžeta iestāžu, no valsts budžeta daļēji finansētu atvasinātu publisku personu un budžeta nefinansētu iestāžu finanšu pārskati un pašvaldību budžeta iestāžu un kopīgo iestāžu finanšu pārskati sagatavoti atbilstoši likumam “Par grāmatvedību”, likumam “Par pašvaldību budžetiem”, likumam “Par valsts budžetu 2015. gadam” un citiem normatīvajiem aktiem budžeta un grāmatvedības jomā.

Pārskatu veido divi sējumi, kopā 638 lpp. Pārskata pielikumi Nr. 1.–20. ir šī Pārskata neatņemama sastāvdaļa. Pārskata 1. sējumā iekļauti 2015. gada valsts konsolidētie finanšu pārskati – grāmatvedības bilance, finansiālās darbības pārskats, naudas plūsmas pārskats, pašu kapitāla (neto aktīvu) izmaiņu pārskats un šo pārskatu skaidrojumi, un pārskats par valsts konsolidēto parādu ar skaidrojumiem. Pārskata 2. sējumā iekļauti 2015. gada pārskati un skaidrojumi par konsolidētā kopbudžeta izpildi, par valsts konsolidētā budžeta izpildi, par pašvaldību konsolidētā budžeta izpildi un valsts un pašvaldību budžeta izpildes pārskatu kopsavilkumi.

Pārskats ir sagatavots un parakstīts trijos eksemplāros – pa vienam Valsts kontrolei, Ministru kabinetam un Finanšu ministrijai.

Finanšu ministre

D.Reizniece-Ozola

Valsts kases pārvaldnieks

K.Āboliņš

23.08.2016.

1145

Ligita Agleniece

67094249, Ligita.Aglenciece@kase.gov.lv